

EUROOPAN PARLAMENTTI

2004



2009

Istuntoasiakirja

A6-0478/2008

5.12.2008

MIETINTÖ

Euroopan erämaista
(2008/2210(INI))

Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta

Esittelijä: Gyula Hegyi

PR_INI

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	7
VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS.....	9

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan erämaista (2008/2210(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon luonnonvaraisten lintujen suojelusta 2. huhtikuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY¹,
 - ottaa huomioon luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21. toukokuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY²,
 - ottaa huomioon Natura 2000 -verkoston, joka on edellä mainituilla direktiiveillä perustettu Euroopan unionin erityisten suojelutoimien alueiden ekologinen verkosto,
 - ottaa huomioon biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssin yhdeksännen kokouksen tulokset,
 - ottaa huomioon Euroopan ympäristökeskuksen raportin 3/2008, jonka aiheena on Euroopan metsäekosysteemien tila ja kestävä käyttö,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 45 artiklan,
 - ottaa huomioon ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan mietinnön (A6-0478/2008),
- A. toteaa, että Euroopan viimeisten erämaa-alueiden tehokas suojeleminen ja tarvittaessa ennallistaminen on elintärkeää biologisen monimuotoisuuden katoamisen pysäyttämiseksi vuoteen 2010 mennessä,
- B. toteaa, että tavoitetta luonnon monimuotoisuuden katoamisen pysäyttämiseksi vuoteen 2010 mennessä ei tulla saavuttamaan ja että luonnon monimuotoisuuden katoamisen ja ekosysteemipalvelujen heikkenemisen kielteiset vaikutukset ovat jo havaittavissa,
- C. toteaa, että EU:n tulisi rakentaa nykyisten saavutusten, kuten Natura 2000:n, varaan ja kehittää uusi, huomattavasti vahvempi ja kunnianhimoinen poliittinen kehys biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi vuoden 2010 jälkeen,
- D. toteaa, että lintu- ja luontotyyppidirektiivi tarjoavat vahvat ja toimivat puitteet luonnon ja erämaa-alueiden suojelulle haitalliselta kehitykseltä,
- E. toteaa, että EU:n biologista monimuotoisuutta koskevan politiikan ja lintu- ja luontotyyppidirektiivien tavoitteita ei ole vielä kunnolla sisällytetty alakohtaisiin politiikkoihin, kuten maatalous-, aluekehitys-, energia- ja liikennepolitiikkaan,

¹ EYVL L 103, 25.4.1979, s. 1.

² EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7.

- F. toteaa, että monet erämaa-alueet ovat tärkeitä hiilivarastoja, joiden suojeleminen on tärkeää sekä biologisen monimuotoisuuden että ilmastonsuojelun kannalta,
- G. toteaa, että tulokaslajien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen muodostavat erityisen vakavan uhkan erämaa-alueille, joilla tulokaslajien aikainen havaitseminen ei ehkä ole mahdollista ja joilla saattaa syntyä merkittävää ekologista ja taloudellista vahinkoa ennen kuin toimiin voidaan ryhtyä,

Määritelmä ja kartoitus

1. kehottaa komissiota luomaan erämaan määritelmän, jossa olisi käsiteltävä ekosysteemipalvelujen, suojeluarvojen, ilmastonmuutoksen ja kestävän käytön kaltaisia näkökohtia;
2. kehottaa komissiota antamaan Euroopan ympäristökeskukselle ja muille relevanteille eurooppalaisille elimille valtuudet kartoittaa Euroopan viimeiset erämaa-alueet, jotta voidaan selvittää vielä koskemattomien alueiden sekä alueiden, joilla ihmisen toiminta on vähäistä, tämänhetkinen jakauma, luonnon monimuotoisuuden taso eri alueilla sekä pinta-ala (luontotyyppin mukaan jaettuna: metsäerämaa-alueet, makean veden erämaa-alueet ja suolaisen veden erämaa-alueet);
3. kehottaa komissiota suorittamaan tutkimuksen erämaiden suojelun arvosta ja hyödyistä; katsoo, että tutkimuksessa olisi käsiteltävä erityisesti ekosysteemipalveluja, luonnon monimuotoisuuden tasoa erämaa-alueilla, mukautumista ilmastonmuutokseen ja kestäväää luontomatkausta;

Erämaa-alueiden kehittäminen

4. kehottaa komissiota kehittämään EU:lle erämaastrategian, joka olisi yhteensopiva lintu- ja luontotyyppidirektiivien kanssa ja jossa käytettäisiin ekosysteemiperustaista lähestymistapaa, yksilöitäisiin uhanalaisia lajeja ja biotooppeja sekä asetettaisiin prioriteetteja;
5. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kehittämään erämaa-alueita; painottaa, että tarvitaan erityisrahoitusta, jotta voidaan vähentää pirstaloitumista, hoitaa huolellisesti erämaiksi palautettavia alueita, kehittää hyvitysmekanismia ja -ohjelmia, lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä sekä ottaa käyttöön erämaahan liittyviä käsitteitä, kuten vapaat luonnon prosessit ja niistä johtuvat rakenteelliset tekijät, suotuisan suojeluaseman seurannassa ja määrittämisessä; katsoo, että tämä on toteutettava yhteistyössä paikallisen väestön ja sidosryhmien kanssa;

Edistäminen

6. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä paikallisten kansalaisjärjestöjen, sidosryhmien ja paikallisen väestön kanssa erämaiden arvon edistämiseksi;
7. kehottaa jäsenvaltioita käynnistämään ja tukemaan tiedotuskampanjoita, joilla lisätään kansalaisten tietoisuutta erämaista ja niiden merkityksestä ja vaalitaan ymmärrystä siitä,

että luonnon monimuotoisuuden suojele voi olla yhteensopiva talouskasvun ja työpaikkojen kanssa;

8. kehottaa jäsenvaltioita vaihtamaan tietoa erämaa-alueita koskevista parhaista käytännöistä ja kokemuksista ja saattamaan yhteen Euroopan huomattavimpia asiantuntijoita tarkastelemaan erämaan käsitettä Euroopan unionissa ja asettamaan erämaat unionin ensisijaisesti käsittelemien asioiden joukkoon;
9. toteaa, että matkailun tiedetään aiheuttaneen ja edelleen aiheuttavan paljon vahinkoa monille Euroopan arvokkaimmille luonnonperintöalueille, ja kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että matkailuun suhtaudutaan äärimmäisellä huolella, vaikka tarkoituksena onkin tutustuttaa vierailijoita erämaiden luontotyyppeihin ja luonnonvaraisiin kasveihin ja eläimiin, ja ottamaan täysimääräisesti opiksi Euroopassa ja sen ulkopuolella saaduista kokemuksista matkailun vaikutusten vähentämisestä sekä ottamaan tarvittaessa huomioon luontotyyppidirektiivin 6 artiklan; katsoo, että olisi harkittava sellaisia malleja, joissa erämaa-alueet ovat suurimmalta osin suljettuja (tieteellistä tutkimusta lukuun ottamatta) ja joissa osa alueesta on avoinna kestäväille ja korkealaatuiselle elämysmatkailulle, joka hyödyttää taloudellisesti paikallisia yhteisöjä;

Parempi suojele

10. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kiinnittämään erityistä huomiota erämaa-alueiden tehokkaaseen suojeleluun;
11. kehottaa komissiota kartoittamaan erämaa-alueita välittömästi uhkaavat tekijät;
12. kehottaa komissiota kehittämään asianmukaisia suosituksia, jotka antavat EU:n jäsenvaltioille opastusta parhaista toimintatavoista luontotyyppien suojeleluun varmistamiseksi;
13. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita erämaa-alueiden parempaan suojeleluun panemalla lintu- ja luontotyyppidirektiivin, vesipolitiikan puitteiden¹ ja meristrategiadirektiivin² täytäntöön tehokkaammin ja johdonmukaisemmin ja paremmalla rahoituksella, jotta välttyttäisiin näiden alueiden tuhoutumiselta haitallisen ja kestäättömän kehityksen vuoksi;
14. pitää myönteisenä lintu- ja luontotyyppidirektiivien uudelleentarkastelua, jotta niitä voidaan tarvittaessa mukauttaa uhanalaisten lajien ja biotooppien suojeleluun tehostamiseksi;
15. kehottaa komissiota hyväksymään Wild Europe -aloitteen, jonka luonnonsuojeleluujärjestöt, kuten IUCN, IUCN-WCPA, WWF, Birdlife International ja PAN Parks ovat yhdessä perustaneet luonnonvaraisten alueiden ja lähes luonnonvaraisten alueiden hyväksi;

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista (EYVL L 327, 22.12.2000, s. 1).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/56/EY, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2008, yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista (EUVL L 164, 25.6.2008, s. 19).

Erämaat ja Natura 2000

16. kehottaa komissiota yhdessä sidosryhmien kanssa luomaan suuntaviivat erämaa-alueiden suojelua, hallintaa, kestäväää käyttöä, valvontaa ja rahoitusta varten Natura 2000 -verkostossa, etenkin kun edessä on ilmastonmuutoksen, laittomien hakkuiden ja tavaroiden kasvavan kysynnän aiheuttamia haasteita;
17. ilmaisee syvän huolestumisensa luonnon monimuotoisuutta koskevasta EU:n politiikasta, koska Natura 2000 -verkoston hallinnolle ei saada rahoitusta; kehottaa tässä yhteydessä komissiota valmistelevaan, kuten luontotyyppidirektiivissä säädetään, yhteisön yhteisrahoitusta jäsenvaltioissa sijaitsevien alueiden hallintoa varten;
18. kehottaa komissiota antamaan erämaa-alueille erityisroolin ja tiukemman suojelun Natura 2000 -verkostossa;
19. katsoo, että maaseudun kehittämisspolitiikkaa ja ympäristönsuojelun sisällyttämistä EU:n maataloussektoriin on vahvistettava; pitää kuitenkin maaseudun kehittämisrahastoa resurssiltaan, ohjelmiltaan ja asiantuntemukseltaan riittämättömänä rahoittamaan luonnon monimuotoisuuden ja erämaiden suojelua;
20. kehottaa komissiota varmistamaan, että Natura 2000 -verkostoa vahvistetaan edelleen ja tehdään siitä yhtenäinen ja toimiva ekologinen verkosto, jossa erämaa-alueilla on keskeinen sija; korostaa, että johdonmukaista politiikkaa tarvitaan yhteisen maatalouspolitiikan, liikenteen, energian ja talousarvion kaltaisilla aloilla, jotta Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteet eivät vaarantuisi;

Tulokaslajit

21. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita luomaan yhteistyössä tulokaslajeja koskevat vankat lainsäädännölliset puitteet, jotka koskevat näiden lajien ekologisia ja taloudellisia vaikutuksia ja erämaa-alueiden erityistä herkkyyttä tulokaslajien muodostaman uhkan edessä;

Erämaat ja ilmastonmuutos

22. kehottaa komissiota tarkkailemaan ja arvioimaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia erämaihin;
23. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita asettamaan erämaiden suojelun yhdeksi ensisijaista tavoitteista ilmastonmuutosta käsittelevässä strategiassaan;
24. kehottaa komissiota ilmastonmuutosasioissa toteuttamaan tutkimuksia ja antamaan neuvoja siitä, miten ihmisten toimilla voidaan hallinnoida eräkaita niiden suojelemiseksi;

0

0 0

25. antaa vahvan tukensa erämaa-alueisiin liittyvän politiikan ja toimenpiteiden

vahvistamiselle;

26. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.

PERUSTELUT

Sana erämaa merkitsee koskemattomia alueita, luonnonympäristöä, jota ihminen ei ole toimillaan muokannut. Nämä alueet ovat luonnon kannalta ensisijaisen tärkeitä paikkoja, joissa luonnon kiertokulku ei häiriinny ja kasvit ja eläimet menestyvät. Erämaat ovat laajoja maa- tai merialueita, joiden ekosysteemit sekä niihin kuuluva alkuperäinen kasvisto ja eläimistö ovat luonnontilassa, ja ihmisen toimintaa laajassa mitassa tulee välttää näillä alueilla. Tällä hetkellä noin 46 prosenttia maapallon maapinta-alasta on vielä erämaata.

Erämaahan suhtaudutaan kaksijakoisesti: Yhtäältä se nähdään pelottavana ja vältettävänä paikkana, jossa ihmistä vaanivat pedot ja tuntemattomat vaarat. Toisaalta se nähdään paikkana, jossa voi nauttia luonnosta ja pohdiskella; väliaikaisena turvapaikkana teollistuneen ja kaupungistuneen yhteiskunnan paineilta. Erämaiden ihannoinnin hyödyistä ja haitoista käydään vakavaa keskustelua. Jotkut esimerkiksi ovat sitä mieltä, että se suo meille mahdollisuuden unohtaa vastuu asuinpaikastamme. On myös olemassa käsitteellinen ero suojelun (luonnon oikea käyttö) ja säilyttämisen (luonnon suojaaminen käytöltä) välillä. Tämänkaltaiset filosofiset keskustelut menevät syvemmälle aiheeseen, kuin tällaisessa mietinnössä on mahdollista. Esittelijä on kuitenkin avoimen keskustelun kannalla, ainakin Euroopan sisällä.

Meidän on suojeltava luontoa, mutta suojelun on tapahduttava ihmisen toimien kautta. Euroopan pinta-ala on liian pieni, jotta siihen voisi mahtua kansalaisilta kiellettyjä alueita. Tällä hetkellä 33 prosenttia ETA-alueen valtioiden maapinta-alasta on metsää. Tämä vastaa 185 miljoonaa hehtaaria. Vain noin 9 miljoonaa hehtaaria (viisi prosenttia metsien kokonaispinta-alasta) luokitellaan erämaiksi. Nämä alueet, niiden ekosysteemit ja niihin kuuluva alkuperäinen kasvisto ja eläimistö ovat olennaisilta osin luonnontilassa, ja niille pitäisi myöntää asema erityistä suojelua vaativina kohteina. Euroopassa olisi kiinnitettävä lähempää huomiota erämaa-alueisiin monistakin syistä: Ensinnäkin ne ovat turvapaikkoja ja geenivarastoja monille lajeille, jotka eivät selviydy vähänkään muuttuneissa olosuhteissa. Tällaisia ovat erityisesti suuret nisäkkäät kuten karhu, susi ja ilves. On myös monia lajeja, joita ei vielä ole löydetty ja tutkittu. Useimmat niistä elävät maaperässä tai lahopuussa ja ovat hyvin herkkiä muutoksille. Häiriöttömät alueet kuten erämaat ovat täydellisiä paikkoja luonnossa tapahtuvien muutosten, evoluution, seuraamiseen. Tieto siitä, että erämaissa vallitsee luonnon laki, luo myös erityisen ja ainutlaatuisen jännitteen, jota voidaan hyödyntää taloudellisesti matkailutuotteiden kehittämisessä. Erämaat ovat kuitenkin äärimmäisen herkkiä niiden ulkopuolella tapahtuville ihmisen aiheuttamille ympäristön muutoksille kuten ilmastonmuutokselle, vieraiden tulokaslajien ilmaantumiselle ja erämaa-alueiden läpi virtaavien jokien yläjuoksulla tapahtuville muutoksille. Lopuksi on myös monia puhtaasti eettisiä syitä erämaiden säilyttämiseen Euroopassa. Meillä on moraalinen velvollisuus varmistaa, että tuleva sukupolvi voi nauttia ja hyötyä Euroopan erämaista. Kestävän matkailun kehitystä käytetään keinona luoda erämaille taloudellista arvoa ja hankkia suojelulle kannatusta.

Kestävä matkailu on tärkeä osa Euroopan erämaiden käyttöä. Se kannustaa tavallisia ihmisiä löytämään luonnon piilevät arvot aiheuttamatta sille vahinkoa. Kestävä matkailu tekee suojelupolitiikasta hyväksytympää, kun kansalaiset ymmärtävät suojelun tarpeen oman

kokemuksen kautta. Kestävä matkailu myös auttaa taloudellisesti erämaiden ylläpidossa ja luo työmahdollisuuksia luonnonsuojelun asiantuntijoille.

Erämaaohjelmien ja kestävän matkailun yhdistämiseksi Euroopassa on tehty kiinnostava aloite, luonnonsuojelualueiden verkostoa hallinnoiva PAN Parks -säätiö. PAN Parks -säätiö hallinnoi Euroopan viimeisten koskemattomien alueiden muodostamaa suojeltujen alueiden verkostoa. Jo kymmenvuotiaan PAN Parks -säätiön tavoitteena on kestävä matkailu näillä alueilla. PAN Parks -merkin on saanut jo kymmenen eurooppalaista luonnonsuojelualuetta aina napapiiriltä Välimerelle. Säätiö kannustaa matkailuun hankkiakseen suojelulle uusia kannattajia. Erämaa-alueiden on läpäistävä tiukka seula. Vähintään 10 000 hehtaarin osuuden alueesta tulee olla vielä luonnontilassa siten, etteivät sen luonnonvarat ole ihmiskäytössä. PAN Parks -säätiön vaatimukset erämaa-alueille:

Alueella on oltava vähintään 10 000 hehtaarin ekologisesti ehjä ydin/erämaa-alue, missä luonnonvarojen hyödyntämistä ei sallita ja missä ainoat hallinnolliset toimet on suunnattu ympäristön luontaisten prosessien ylläpitämiseen tai palauttamiseen. Ydin-/erämaa-alueen koko ei ole pienentynyt aikaisemmasta.

PAN Parks -erämaa-alueet:

Erämaiden suojelu on PAN Parks -konseptin tärkein saavutus ja osa PAN Parks -verkoston ydinajatusta. Seuraava on luettelo verkoston tähänastisista saavutuksista:

- | | |
|---|---------------------------------------|
| • Saaristomeren kansallispuisto (Suomi): | 10 600 ha |
| • Bieszczadyn kansallispuisto (Puola): | 18 425 ha |
| • Borjomi-Kharagaulin kansallispuisto (Georgia): | 50 325 ha (EU:n
ulkopuolinen alue) |
| • Fulufjälletin kansallispuisto (Ruotsi): | 22 140 ha |
| • Oulangan kansallispuisto (Suomi): | 12 924 ha |
| • Keski-Balkanin kansallispuisto (Bulgaria): | 21 019 ha |
| • Majellan kansallispuisto (Italia): | 25 500 ha |
| • Paanajärven kansallispuisto (Venäjä): | 30 000 ha (EU:n
ulkopuolinen alue) |
| • Retezatin kansallispuisto (Romania): | 14 215 ha |
| • Rilan kansallispuisto (Bulgaria): | 16 350 ha |
| • Merkin saaneiden erämaa-alueiden kokonaispinta-ala: | 226 498 ha |
| • Euroopan unionin jäsenvaltioiden osuus pinta-alasta: | 146 173 ha |

Tämä lähestymistapa luo ainutlaatuisen mahdollisuuden ratkaista ongelma ainakin osittain kasvavalla määrällä suuria alueita koko Euroopassa ja luoda pieni mutta elintärkeä suojeltujen erämaa-alueiden verkosto.

Eurooppalaiset kansalaisjärjestöt kuten PAN Parks -säätiö, Euroopan kansallispuistojen liitto Europarc, Eurosite, Wild Europe, Birdlife International ja WWF, jotka tukevat Euroopan erämaaperinnön parempaa suojelua, ovat muodostaneet yhteenliittymän.

Eurooppalainen Natura 2000 -verkosto kattaa jo EU:n arvokkaimmat ja biologisesti monimuotoisimmat alueet. Ainakin suuri osa Euroopan erämaista on siis suojeltu Natura 2000 -verkoston puitteissa. Meidän on nyt otettava tämä haaste vastaan. EU:n 27 jäsenvaltion metsäalasta 13 prosenttia on nimetty Natura 2000 -alueiksi EU:n lintu- ja luontotyyppidirektiiveissä. Natura 2000 tarjoaa joustavat puitteet, joiden mukaan jäsenvaltioiden on muotoiltava suojelutavoitteita ja suojeltava ja hallinnoitava alueita siten, että ne lajit ja luontotyypit, joita varten kohteet on määritelty, elpyvät tai niiden suotuisa suojelutaso säilyy.

Uutta erämaita koskevaa lainsäädäntöä ei tarvita, mutta olisi erittäin suositeltavaa määrätä erämaa-alueille erityisasema ja lisäsuojelua Natura 2000 -verkoston puitteissa. Tästä syystä Euroopan komission tulisi laatia jäsenvaltioille asiaankuuluvat suositukset parhaista tavoista varmistaa nykyisten ja mahdollisten tulevien erämaa-alueiden ja niiden luontaisten prosessien suojelu, minkä Natura 2000 todennäköisesti kattaa. Suosituksissa olisi tarkasteltava seuraavia kysymyksiä: Euroopan parlamentin erämaan määritelmää ja Euroopan viimeisten erämaa-alueiden kartoittamista vielä koskemattomien alueiden tämänhetkisen pinta-alan ja jakautumisen selvittämiseksi (luontotyypin mukaan jaettuna: metsäerämaa-alueet, makean veden erämaa-alueet ja suolaisen veden erämaa-alueet), erämaiden suojelun arvoja ja hyötyjä kartoittavan tutkimuksen aloittamista ja erämaita koskevien suuntaviivojen luomista Natura 2000 -verkostolle EU:n erämaastrategia mukaan lukien. Rahoitusta olisi osoitettava pirstaloitumisen vähentämiseen, erämaiksi palautettavien alueiden huolelliseen hoitoon, hyvitysmekanismien ja -ohjelmien kehittämiseen, tietoisuuden lisäämiseen, tulkinnan rakentamiseen, matkapaketteihin ja hallinnon tehokkuuden mittaamiseen ja parantamiseen.

VALIOKUNNAN LOPULLISEN ÄÄNESTYKSEN TULOS

Hyväksytty (pvä)	2.12.2008
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 33 -: 1 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Adamos Adamou, Georgs Andrejevs, Margrete Auken, Irena Belohorská, Johannes Blokland, John Bowis, Martin Callanan, Dorette Corbey, Magor Imre Csibi, Chris Davies, Avril Doyle, Mojca Drčar Murko, Jill Evans, Matthias Grootte, Françoise Grossetête, Satu Hassi, Gyula Hegyi, Jens Holm, Marie Anne Isler Béguin, Holger Kraemer, Linda McAvan, Riitta Myller, Miroslav Ouzký, Vladko Todorov Panayotov, Vittorio Prodi, Frédérique Ries, Dagmar Roth-Behrendt, Guido Sacconi, Richard Seeber, Kathy Sinnott, Glenis Willmott
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Iles Braghetto, Christofer Fjellner, Johannes Lebech